In de ban van het Indiaanse verleden

Meer dan een eeuw van archeologisch onderzoek

ORANJESTAD — Het Archeologisch Museum Aruba (AMA) beschouwt het als een *must* voor alle lagen van het Arubaanse volk om in het licht van globalisering en internationalisering de Indiaanse erfenis te leren waarderen en beschermen. Als dit niet gebeurt, zegt AMA, zal ons eiland geïsoleerd raken. Informatie die hierover voorradig is verkeert meestal nog in wetenschappelijke taal.

Belangrijk is dat deze informatie op begrijpelijke wijze wordt overgebracht op de verschillende doelgroepen in onze maatschappij. Hiervoor zorgt de Publieke Dienst Afdeling die de wetenschappelijke informatie op verschillende manieren via informele en formele educatie overbrengt en toegankelijk maakt voor, op de eerste plaats, het Arubaanse volk, als ook het internationale publiek.
Het Arubaans Indiaans verleden is een interessant onderwerp geweest voor menig onderzoeker. De eerste Europeanen troffen bij hun aankomst op Aruba namelijk een Indiaanse cultuur die na 500 jaar op het toppunt van haar ontwikkeling stond. Historische documenten, niet altijd in grote getale, tonen aan hoe deze cultuur werd weggevaagd door slavernij, de introductie van ziektes, bekering tot het katholicisme en uiteindelijk deportatie naar Hispaniola.
Gedurende de Historische Periode (1515-1880) woonden vervolgens verschillende Indiaanse groepen op ons eiland, van welke we niet altijd de herkomst weten. De documenten worden een steeds belangrijkere bron van onderzoek en regelmatig worden er nieuwe feiten opgerafeld die het beeld van de Historische Periode verscherpen, een periode waarin de Arubaanse bevolking bestond uit Europese kolonisten, Indianen en negerslaven.
De eerste meldingen van de Arubaanse prehistorische Indiaanse erfenis zijn afkomstig van kapitein R.F. van Raders (1827) en dominee G.B. Bosch (1829-1836) en betreffen de wereldberoemde rotstekeningen te Fontein.
Nadien zijn er vele bezoekers op ons eiland geweest die deze grot bezochten en hun naam als graffiti, gegraveerd of getekend, achterlieten.
Een belangrijke stap in de richting ter vergaring van informatie over Aruba's Indiaans verleden vond plaats met de komst van pater A.J. van Koolwijk. Deze pastoor was een fervent amateur archeoloog die tussen 1880 en 1886 op ons eiland gestationeerd was. Hij was de eerste die prehistorische vindplaatsen ontdekte waar de Indianen gewoond hadden zoals Tanki Flip, Santa Cruz en Sabaneta. Tevens verzamelde hij archeologisch materiaal van deze *sites*, welke voor verder onderzoek naar Nederland (Rijksmuseum van Oudheden te Leiden) werden verscheept. Verder documenteerde hij Indiaanse woorden van een 'zogenaamde' nog gesproken Indiaanse taal op ons eiland.
Tussen zijn komst en 1923 waren er geïnteresseerde wetenschappers van allerlei disciplines, zoals J.B.P. de Josselin-de Jong, die op of van ons eiland archeologisch onderzoek verrichtte, waaronder de eerste archeologische opgravingen. Deze 'boom' werd gevolgd door een periode van getemperde interesse tussen 1923 en 1960.
Wel deden er sporadisch onderzoekers ons eiland aan, waaronder een enkele archeoloog zoals de beroemde professor J.M. Cruxent en dr. P. Wagenaar Hummelinck.
Ook werden geregeld door allerlei bouwwerkzaamheden bij toeval Indiaanse resten gevonden, waaronder menselijke.
De jaren 1960 – 1970 luidden een nieuwe periode van onderzoek in, namelijk die van systematisch onderzoek door professionele archeologen zoals C.J. Du Ry en H.R. van Heekeren. Het was ook in laatstgenoemde periode dat deze onderzoeken kwamen te vallen onder het in 1967 opgerichte Archeologisch Antropologisch Instituut Nederlandse Antillen (AAINA) te Curaçao.
Met de komst van E.H.J. Boerstra, als afgevaardigde van STICUSA, brak er een belangrijke periode op Aruba aan. Voor het eerst was er sprake van archeologisch institutioneel onderzoek, gedaan door een professionele archeoloog die permanent op ons eiland was. Als archeoloog van de toenmalige Nederlandse Antillen, concentreerde hij zijn werk op Aruba en bleef hier tot 1985 werkzaam. Grootschalige opgravingen en enkele kleinere, vonden plaats onder zijn leiding. Het gevolg was dat er een gedetailleerder inzicht kwam in de Indiaanse geschiedenis van ons eiland die begint rond het jaar 2500 voor Christus en eindigt in 1880 na Christus.
Met de oprichting van AMA in 1981, werd het wetenschappelijk onderzoek institutioneel van overheidswege, los van de AAINA. **In het twintigjarige bestaan van dit museum werden er nationale en internationale archeologische campagnes gevoerd, waar de nadruk lag en ligt op samenwerking en een multidisciplinaire aanpak.**
Na de werkzaamheden van Boerstra was de archeoloog A.H. Versteeg, verbonden aan de Rijks Universiteit van Leiden, degene die de archeologische onderzoeken leidde. Hij was tevens archeologisch adviseur van AMA.
Sinds 1999 heeft de Wetenschappelijke Afdeling van AMA haar eigen archeoloog, R.A.C.F. Dijkhoff, bijgestaan door twee assistenten, F. Croes en G.H. Angela. Deze afdeling van AMA is tegenwoordig verantwoordelijk voor de wetenschappelijke onderzoeken aangaande de Arubaanse Indiaanse historie. De wetenschappelijke onderzoeken hebben zich in de laatste twee decennia voornamelijk gericht op archeologische, historische, antropologische en linguïstische onderzoeksgebieden, waardoor zeker de laatste tien jaar een schat aan informatie van ons Indiaans verleden in het daglicht is gekomen.
Deze informatie vormt het hart en de basis van AMA.
In de westerse, maar ook niet-westerse wereld, zelfs in het Caribische Gebied, worden allerlei wetten ontwikkeld en geïmplementeerd om het archeologisch erfgoed te beschermen. **Door officiële educatieve programma's leren de toekomstige generaties het belang der behoud en beheer der cultuurgoederen van een land. Volgens AMA staat het aanzien, het belang van ecotoerisme en de toekomst van de Arubaanse natie op het spel.**
Men waarschuwt: "Als wij onze mentaliteit niet veranderen, zullen we de trein missen. **Dit zou jammer zijn, aangezien al het onderzoek door de jaren heen gedaan door hobbyisten, amateurs en professionelen, in dit geval voor niets zou zijn geweest."**

Amigoe . - (17 juni 2002)